

Posudek na diplomovou práci

Posudek oponenta diplomové práce

„Jak se žije dospělým dětem alkoholiků,“

kterou předkládá

Mgr. Jana Navrátilová Štoková

Téma specifického odborného zaměření na dospělé, kteří prožívali od dětství složité rodinné situace ovlivněné alkoholismem rodiče, je pro oblast adiktologie novou výzvou jak v oblasti poznání, tak v oblasti nabídky péče.

Autorka si klade za cíl hledat v rámci diplomové práce společná témata dospělých dětí alkoholiků v rámci jejich výpovědí o tomto tématu. Klade si v rámci práce otázky jak se vyrovnat se stigmatem, jež s sebou dětství v rodině alkoholika nese, jak vypadá takové dětství, rodinné prostředí, jak je vnímáno zpětně, jak se cítí být alkoholem ohroženi tito potomci v dospělosti, jaká byla jejich cesta k vlastní identitě.

Teoretickou část zahajuje autorka výběrovým výkladem k **tématu alkoholismu**. K uvedení příznaků závislosti bych doporučovala využít jako podklad spíše MKN-10. Dále (2.2) autorka uvádí význam **rodinného prostředí** z psychologického pohledu, uvádí základní funkce rodiny. Následující kapitolu (2.3) a podkapitoly věnuje charakteristice **rodinného prostředí alkoholika** s některými znaky, které se v něm mohou vyskytovat – popření problému, tzv. spoluzávislost ostatních členů rodiny, kontrola, chaos, jako charakteristika rodinné atmosféry, nepředvídatelnost a napětí, stud a konfuze rolí. Vymezuje také určité role, které dítě může v rodině zaujmout jako způsob vyrovnání se s nepříznivou rodinnou situací. V kapitole 2.4 se zabývá vlivem **alkoholismu na vývoj dítěte**, přináší zde také poznatky o psychickém traumatu a obranných mechanismech, jimiž psychika dítěte reaguje. Téma traumatu k zvolené problematice jistě patří, nicméně mám za to, že nelze dávat automaticky rovnítko mezi alkoholismem rodiče a traumatizací dítěte. Kapitola 2.5 je věnována **dospělým dětem alkoholiků**, uvedeny jsou jejich charakteristiky podle Woititzové. Ty poukazují na důležité rysy, jimž mohou ostatní obtížně porozumět (např. lhaní v situacích, kdy by bylo stejně snadné říct pravdu). Autorka uvádí však i výhrady ostatních odborníků k této charakteristice. Dále v této kapitole jsou uvedeny určité rysy či **potenciální problémové oblasti** v životě dospělých dětí alkoholiků. Zde je spíše formálním nedostatkem, že jsou promíchány různé charakteristiky – např. riziko závislosti na alkoholu a dichotomické uvažování.

V prostřední části (kap. 3) se autorka zabývá **metodologií**. Pro své zkoumání zvolila kvalitativní přístup, dává přednost osobnímu kontaktu s respondenty, snaží se nahlédnout do

jejich zkušeností. Klade si **výzkumné otázky** – *Jak vypadá dětství, dospívání a následně dospělý život lidí, kteří mají za sebou zkušenost dítěte alkoholika? Jak vypadá takové rodinné prostředí? Existují nějaká témata společná těm, kteří vyrůstali v takovém prostředí?* Pro rozhovory na dané téma získala 5 respondentů, s nimiž vedla nestrukturovaná interview. Získaná data zpracovávala prostřednictvím narativní analýzy a metodou zachycení vzorců (Gestaltů). Autorka uvádí vcelku podrobně pozadí metodologických přístupů.

V **analytické části** (kap. 4) uvádí autorka **příběhy jednotlivých respondentů**, do nichž vkládá vlastní komentáře, kterými vybrané části děje dává do určitého kontextu. Příběhy jsou značně působivé, bohatě ilustrující a díky propojením i velmi čtivé. Autorka dále příběhy tématicky třídí, vybírá z nich opakující se témata, dokladuje je citacemi z vyprávění, sama je pak diskutuje a konfrontuje s dalšími odbornými zdroji. Témata jsou seskupena do dvou okruhů – první je popis rodinného prostředí, druhým zahrnuje vyprávění o sobě, vztažená spíše k současnosti dospělého dítěte alkoholika. Témata vyplývající z příběhů respondentů jsou **zásadní**, autorka je vhodně ilustruje a komentuje. Zažité situace jsou velmi různorodé. Některé události zařazené mezi traumatické se oproti jiným pohybují spíše již v oblasti velmi nepříjemných zážitků a pro jejich správné pochopení je důležitý celý předcházející traumatický vývoj ve vztazích a životě dotyčného dítěte, než daná jedna událost. Do popředí vystupuje také **různorodost** osobnostního zpracování dětství v alkoholem zasažených rodinách a variabilita charakteristik, které dospělé děti alkoholiků fenoménu alkoholismu v rodině přičítají.

V rámci závěru (5) autorka shrnuje výstupy diplomové práce. Kapitola diskuse (6) je krátká, nicméně průběžná diskuse byla zahrnuta již v odpovídající podobě v analytické části práce.

Těžiště a největší přínos práce je možné vnímat v její analytické části, kde se autorce daří nacházet **zásadní témata** z dětství a současnosti života potomků alkoholiků. Autorka výstupy adekvátně komentuje a uvádí do souvislostí.

Literatura obsahuje adekvátní odborné zdroje, celkově je zdrojů spíše menší počet, s větší převahou českých autorů.

Na závěr otázka: Jaké typy intervencí (práce s dospělými dětmi alkoholiků) by vnímala autorka jako užitečné?

Mgr. Jana Navrátilová Štoková předložila práci, která splňuje požadavky kladené na diplomovou práci. Doporučuji, aby se stala předmětem obhajoby na katedře psychologie UK FF v Praze a navrhuji hodnocení: velmi dobře.

